

2 septembrie, ora 13.00

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

SERIA ORCHESTRELOR ROMÂNEȘTI

Sala Radio

ORCHESTRA FILARMONICII TRANSILVANIA DIN CLUJ-NAPOCA

JONATHON HEYWARD dirijor

ANDREI GOLOGAN pian

Doina Rotaru *Nymphea*

Britten Concertul pentru pian și orchestră op. 13

Toccata. Allegro molto e con brio / Vals. Allegretto / Impromptu. Andante lento / Marș. Allegro moderato sempre a la marcia

Pauză (15 minute)

Șostakovici Simfonia nr. 1 în fa minor op. 10

Allegretto – Allegro non troppo / Allegro / Lento / Allegro molto

Doina Rotaru (n. 1951) este compozitoare de origine română, multi premiată atât în țară cât și peste hotare, deținătoarea unui palmares discografic valoros. Lucrează adesea cu arhetipuri și simboluri pe care le țese cu atenție în „heterofonii lichide” și rezonanțe arhaice. Despre piesa **Nymphéa** pentru orchestră, scrisă în 2018, autoarea afirmă: „Sursa de inspirație a lucrării este romanul lui Boris Vian, *Spuma Zilelor*. Din contrapunctul măiestrit și supraréalist de idei și personaje, de umor și tragism, am ales să sugerez transformarea luminii în întuneric și degradarea/deformarea mediului ambiant cu micșorarea continuă a spațiului. Ambele fenomene sunt consecințele dramei provocate de nufărul uriaș și distrugător care crește în corpul personajului Chloé, dramă sugerată, ca și în roman, de ecouri din cântecul omonim a lui Duke Ellington”.

Benjamin Britten: Concertul op. 13 (1938) este singura lucrare pe care Britten a scris-o pentru pian și orchestră. În versiunea originală, partea a treia a purtat titlul de *Recitativ și Arie*. Ópusul este unul de virtuozitate și în ultimii ani a suscitat un mare interes în lumea interpreților. Prima parte, *Toccata*, este tipică repertoriului de bravură; o mare parte a muzicii se dezvoltă dintr-o secvență a măsurilor din introducere. O cadență, al cărei element caracteristic este un glissando, precedă o linie melodică lirică, după care se desfășoară un final dramatic. Muzica evoluează frenetic – natura excesiv dinamică reprezintă o parte a originalității ei – parcă animată de un magician. Grupul tematic secundar (nu se poate vorbi de „subiecte” tradiționale), cu elemente combinate aduse de timbrurile delicate de la coarde și harpă, dezvăluie materialul într-o lumină complet nouă. În scriitură au loc pe toate planurile multe evenimente inedite, iar recepția critică „amestecată” pe care lucrarea a primit-o la premieră poate fi parțial explicată prin simplul fapt că publicul nu auzise niciodată așa ceva până atunci. Caracteristicile părții a II-a, *Vals*, se vor regăsi în *Simfonia Primăverii* scrisă în 1948. Exegeții descriu această mișcare drept „un studiu psihologic fascinant” și este probabil pentru prima dată când o muzică a unui compozitor britanic de douăzeci și patru de ani a fost apreciată în felul acesta. La modificările aduse în 1945, Britten a înlocuit *Recitativul și Aria* cu un *Impromptu*. Variațiunile care formează *Impromptu*-ul se bazează pe o temă din muzica de scenă scrisă în 1937 pentru o dramă radiofonică despre Regele Arthur. Esența gândirii muzicale inițiale care a inspirat această nouă mișcare este, așadar, contemporană cu cele trei mișcări originale. În ambele versiuni, a treia mișcare conduce direct la *Marșul de încheiere*, o muzică mult mai densă decât în celelalte părți, o piesă extraordinar de extravertită, chiar ironică. Punctul culminant al acestui final este o cadență care are, ca notă originală, un acompaniament ostinato la toabă și cinele. O serie de referințe la *Toccata* inițială, regăsite în coda finalului, sporesc unitatea internă a lucrării.

Program

Dmitri Șostakovici: Simfonia I în fa minor, Op. 10 a fost scrisă în anii 1924–1925 ca lucrare de absolvire la Conservatorul din Petrograd, acum Sankt Petersburg, pe când avea vârsta de 19 ani. Simfonia are patru mișcări dintre care ultimele două se cântă fără întrerupere. Secțiunea introductivă, *Allegretto* este alcătuită dintr-un duet susținut de trompeta solo și fagot, după care se trece într-un *Allegro* plin de viață, un fel de marș care are trăsăturile unei muzici de vodevil sau de scenă. Structura în formă de sonată a acestei mișcări este în întregime convențională, iar apariția celui de-al doilea subiect simulează un vals. Melodia flautului „valsant” își regăsește mereu drumul în mai multe secțiuni ale desfășurării orchestrale. Dezvoltarea prezintă o revenire la trăsăturile comice ale începutului – sugestia muzicii de bălci va deveni iconică în creațiile ulterioare ale compozitorului. Mișcarea secundă este un *Scherzo*, cu un fals început la violoncel și contrabas după care clarinetul începe desfășurarea frenetică a textului muzical. Pianul este prezent cu pasaje de game rapide înainte ca dispoziția mai sumbră să se dezvolte în secțiunea centrală *Meno mosso*. Partea a III-a începe cu un solo de oboi întunecat preluat de violoncel și continuă să se dezvolte în crescendo conducând spre Final, care este anunțat mai întâi de sonoritățile unei tobe și apoi a unui pasaj foarte întunecat. Muzica intră brusc în finalul *Allegro molto* cu o melodie foarte rapidă la clarinet și coarde atingând un punct culminant agresiv susținut de un solo la timpani în *fortissimo*, pe un motiv ritmic care a apărut în cea de treia mișcare. Un pasaj pentru violoncel solo și coarde cu surdină, și alte câteva elemente judicios folosite, conduc spre o codă cu formulări asemănătoare fanfarei.

Această simfonie a avut un succes extraordinar de la premieră și este considerată și astăzi una dintre cele mai bune lucrări ale lui Șostakovici. Deși folosește un aparat orchestral mare, bogat, mai ales la suflătorii de alamă, orchestrația este transparentă, asemănătoare simfoniilor de cameră. În 1927 Bruno Walter aduce în atenție și face cunoscută lucrarea și numele compozitorului în Europa de Vest la un concert cu Filarmonica din Berlin, iar premiera în SUA are loc în 1928 dirijată de Leopold Stokowski. Șostakovici și-a trăit viața într-o stare constantă de supraveghere. Relația sa cu guvernul sovietic a fost o sursă nesfârșită de incertitudine. Chiar și așa, el a devenit unul dintre cei mai de impact compozitori ai secolului al XX-lea, poate datorită și faptului că, în cea mai mare măsură, în miezul muzicii sale se dezvoltă trăiri intense. Partiturile sale sunt traversate de sentimente profund umane, uneori contradictorii: melancolie, ferocitate, tandrețe, romantism, trăiri întunecate sau sarcastice și multă amărăciune.

Corina Bura

Orchestra

Fondată în 1955 de maestrul Antonin Ciolan, **Orchestra Filarmonicii Transilvania** se bucură de o poziție privilegiată pe scena muzicală a României. Orchestra a concertat în săli și festivaluri prestigioase, inclusiv Musikverein Viena, Auditorium Parco della Musica din Roma, Festivalul de la Lucerna, Festivalul „George Enescu” de la București, Festivalul „La Folle Journée” din Tokyo, Festivalul „Eufonie” din Varșovia, festivaluri din Istanbul, Santander, Strasbourg, Bratislava, Berlin, Interlaken etc. De-a lungul existenței, orchestra a colaborat cu unii dintre cei mai reputați dirijori și soliști: Kurt Masur, Witold Lutosławski, Carlo Zecchi, Yannis

Xenakis, Krzysztof Penderecki, Sir John Pritchard, Lawrence Foster, John Axelrod, Jörg Widmann, Dennis Russell Davis, Sviatoslav Richter, Radu Lupu, Ruggieri Ricci, Valentin Gheorghiu, Silvia Marcovici, José Carreras, Angela Gheorghiu, Ruxandra Donose, Roberto Alagna, Philippe Entremont, David Grimal, Sayaka Shoji, Simon Trpčeski și mulți alții.

În discografia Orchestrei Filarmonicii *Transilvania* se regăsesc peste 120 de înregistrări, care reflectă repertoriul variat, de la lucrări baroce la muzică contemporană, inclusiv integrala simfoniilor de Brahms și Bruckner. În anul 2021, casa de discuri Pentatone a lansat înregistrarea de studio a operei *Fata din Vestul Sălbatic* de Puccini, sub bagheta lui Lawrence Foster. Două alte discuri (unul cu lucrări de Bartók și Kodály, celălalt cu arii din opere) vor fi lansate sub aceeași prestigioasă marcă.

Deși accentul este pus, evident, pe repertoriul simfonic și vocal-simfonic, orchestra abordează și opere. Remarcabile sunt interpretările operelor *Oedipe* de Enescu (Festivalul de la Lucerna), *Simone Boccanegra* de Verdi și *Don Giovanni* de Mozart (Festivalul de la Santander). Printre cele mai recente realizări sunt interpretările în concert ale operelor wagneriene *Aurul Rinului* și *Valkiria* (sub bagheta lui Gabriel Bebeșelea) și cea a operei pucciniene *Fata din Vestul Sălbatic* (sub conducerea lui Lawrence Foster, dirijorul principal invitat al Orchestrei, începând din stagiunea 2022/2023).

Începerea stagiunii 2023-24 i-a adus dirijorului **Jonathon Heyward** poziția de director muzical al Orchestrei Simfonice din Baltimore pe o perioadă de cinci ani. După ce și-a făcut debutul cu Orchestra Simfonică din Baltimore în luna martie a anului 2022, Jonathon a dirijat trei concerte care au inclus prima audiție absolută a Simfoniei nr. 15 de Șostakovici. Rechemat rapid, el a revenit în aprilie pentru a dirija un concert de binefacere pentru Ucraina la Meyerhoff.

Recentele și viitoarele momente importante ale lui Jonathon ca dirijor simfonic invitat în Marea Britanie includ debuturi și reveniri cu Orchestra Simfonică din Londra, Orchestra Filarmonică din Londra, The Hallé din Manchester, BBC National Orchestra of Wales, Orchestra Simfonică BBC, Orchestra Națională Regală a Scoției și Orchestra de Cameră a Scoției. În Europa continentală, printre debuturile recente și viitoare ale lui Jonathon se numără colaborări cu Orchestra Simfonică din Galicia și Orquesta Sinfónica de Castilla y León din Spania; Musikkollegium Winterthur, Orchestra Simfonică din Basel și Orchestre de Chambre de Lausanne din Elveția; Orchestra Filarmonică din Bruxelles, SymfonieOrkest Vlaanderen și Antwerp Symphony din Belgia, Philharmonie Zuidnederland din Țările de Jos, Kristiansand Symphony din Norvegia, Orchestre National Bordeaux Aquitaine din Franța, Lahti Symphony din Finlanda, Filarmonica Hamburg și MDR-Sinfonieorchester din Germania.

Recent, Jonathon a debutat în Statele Unite, țara sa natală, la festivalurile de muzică Grant Park și Mostly Mozart, precum și cu orchestrele simfonice din Atlanta, Detroit, Houston și St Louis. În 2021, Jonathon a dirijat Orchestra Simfonică Națională din Washington DC la Wolf Trap, Hollywood Bowl și la Festivalul Ravinia.

Simțindu-se ca acasă pe scena operei, Jonathon și-a făcut recent debutul la Royal Opera House cu *Knife of Dawn* de Hannah Kendall, după ce a dirijat *Lost in the Stars* de Kurt Weill cu Orchestra de Cameră din Los Angeles, precum și premiera mondială a noii opere a lui Giorgio Battistelli, *Wake*, într-o producție de Graham Vick pentru Birmingham Opera Company.

Născut în Charleston, Carolina de Sud, Jonathon și-a început pregătirea muzicală ca violoncelist la vârsta de zece ani și a început să dirijeze încă din timpul școlii. A studiat dirijatul la Conservatorul de Muzică din Boston, unde a devenit dirijor asistent al departamentului de operă al prestigioasei instituții și al Boston Opera Collaborative, și a primit lecții postuniversitare de la Sian Edwards la Academia Regală de Muzică din Londra. Înainte de a părăsi Academia, a fost numit dirijor asistent al Orchestrei Hallé, unde a fost îndrumat de Sir Mark Elder, și a devenit director muzical al Orchestrei de tineret Hallé. Debutul său alături de Orchestra Națională de Tineret a Marii Britanii la BBC Proms 2021 a fost descris de ziarul britanic The Guardian ca fiind „o demonstrație de neuitat a marilor energii în colaborare”.

Angajamentul lui Jonathon în ceea ce privește educația și activitatea de sensibilizare a comunității s-a adâncit în timpul celor trei ani petrecuți la Hallé și a înflorit de când a ajuns în postul de dirijor șef al Nordwestdeutsche Philharmonie în ianuarie 2021. În ceea ce privește repertoriul orchestrei, Jonathon reușește să includă muzica nouă, oferind astfel publicului concerte pline de imaginație. Aceste calități au fost evidente în programul de debut al Orchestrei sale simfonice din Baltimore, care a cuprins *The Spark Catchers* de Hannah Kendall, Concert nr. 3 pentru pian de Beethoven și prima audiție în BSO a Simfoniei a XV-a de Șostakovici.

©Laura Thiesbrummel

Pianistul **Andrei Gologan** se distinge pe scena internațională prin rafinamentul și profunzimea interpretărilor sale, fascinând publicul cu o paletă sonoră unică. Andrei a fost caracterizat de presa internațională ca fiind „un poet al pianului” (Süddeutsche Zeitung) cu „o varietate bogată de sonorități” și cu o „tehnică brillantă” (General-Anzeiger Bonn).

Remarcându-se încă din timpul studiilor de la Universitatea Mozarteum din Salzburg, Andrei a fost invitat de legendarul pianist Sir András Schiff să susțină în cadrul renumitului program Building Bridges o serie de recitaluri-debut în săli importante precum Konzerthaus din Berlin, deSingel din Antwerp sau Beethovenhaus din Bonn.

Criticile elogioase au condus la invitații din partea mai multor festivaluri europene prestigioase, precum Schleswig-Holstein Festival, Heidelberger Frühling sau Mozartwoche din Salzburg. Apariții în Wigmore Hall din Londra, Herkulesaal din München sau, la invitația maestrului Daniel Barenboim, Pierre Boulez Saal din Berlin îi încununează palmaresul bogat.

Laureat al concursurilor internaționale Vladimir Horowitz din Kiev, Piano Campus din Paris și Sigismund Thalberg din Napoli, Andrei Gologan colaborează în calitate de solist cu orchestre precum Camerata Salzburg, Orchestra Filarmonică din Kiev sau Orchestra de Cameră Sándor Végh. Un muzician versat, Andrei este pasionat și de universul muzicii de cameră, susținând concerte în cadrul marilor festivaluri camerale precum Lockenhaus, Verbier, Schwetzingen SWR Festspiele sau Krzyzowa Chamber Music Festival.

Pasiunea sa pentru muzica de cameră s-a concretizat în organizarea festivalului cameral și interdisciplinar Salzburger Mozart Matineen. Pe durata pandemiei, Andrei a dezvoltat ideea acestui festival și, împreună cu televiziunea austriacă FS1, a pus bazele platformei virtuale ONLINE: concerts&talks, curatând un număr total de 25 de grupuri camerale cu peste 60 de muzicieni recunoscuți pe plan internațional. Născut la Piatra Neamț într-o familie de non-muzicieni, Andrei locuiește în prezent la Salzburg, unde este Adjunct Professor for Piano la Facultatea Austro-Americană Salzburg College.

